

PREBOLD MED

1. SVETOVNO

VOJNO

Mentor:
DEBELAK Vinko, univ. dipl. inž. grad

Avtor:
SITER Rok

Prebold, 24. 3. 2006

1. Vzroki in začetki I. svetovne vojne

Pred prvo svetovno vojno je bilo ravnotežje v Evropi zelo krhko. Vojno so najbolj željno pričakovali Nemci, zahtevali novo delitev kolonij in hoteli svoje ozemlje razširiti. Ko je prišlo do nasprotij med Francijo in Veliko Britanijo, je Nemčija računala, da bo na svojo stran pridobila Britance. Povečanje mornarice, je tako prestrašilo Britanijo, da je s Francijo sklenila sporazum *entente cordiale*. Iz strahu pred Nemčijo in njeno zaveznico Avstro-Ogrsko se je tudi Rusija začela povezovati z njima in tako se je Evropa razdelila na dva tabora (antanto in centralne sile). Leta 1882 je k centralnim silam pristopila še kraljevina Italija, ki si je zaradi boljših ponudb antante kasneje premislila. Vojaški načrt Nemcev je bil, najprej premagati Francoze in Britance, nato pa še Rusijo.

Končni povod za I. svetovno vojno je prišel z Balkana, ko je 28. junija 1914 v Sarajevu devetnajstletni Gavrilo Princip s strelom ubil avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ženo. Dejstvo je, da se je Avstro-Ogrska že dolgo ozirala in hrepenela po ozemlju Srbije. Po atentatu je avstro-ogrski prestolonaslednik Franc Jožef dolgo časa odlašal z vojno napovedjo, ker pa so bile kritike na račun njegovega nekaznovanja atentatorjev vse večje, se je zgodilo. Avstro-Ogrska je postavila Srbiji tak ultimatum, da ga leta ni mogla sprejeti in 28. julija ji je napovedala vojno.

Takrat je Evropa postala obsežno bojišče, razdeljeno na več front: zahodno fronto (od obal Severnega morja do švicarske meje), vzhodno fronto (od Baltika do romunske meje), balkanska fronta, črnomorska in kavkaška (Mezopotamija, Palestina, Sirija), solunska fronta, ter Soška fronta, ki je potekala po slovenskem narodnostnem ozemlju.

Uporabljali so različna orožja: minomete, puške, topove, tanke, možnarje, tudi letala, balone in bojne pline.... Nekatero izmed naštetih stvari so bile v prvi svetovni vojni uporabljene prvič, npr. živčni plin iperit. Posebnost prve svetovne vojne je bila pozicijska vojna.

2. Potek soške fronte

Fronta je potekala v dolžini 90 km v zahodnem slovenskem visokogorskem svetu, v dolini reke Soče in na kraških planotah. Soška fronta je bila zaradi neugodnega terena ena najtežjih bitk v prvi svetovni vojni, na krasu kjer je primanjkovalo vode so vojaki pili celo lastni urin. Bila je bojišče med kraljevino Italijo (bojevala se je na strani antante) in Avstro-Ogrsko monarhijo (centralne sile). Na strani Avstro-Ogrske so se bojevali skoraj vsi narodi te večnacionalne monarhije: Nemci, Madžari, Italijani, Slovenci, Hrvatje, Srbi, Bošnjaki, Čehi,... V bitke so poveljniki zelo radi pošiljali najprej Slovence, nato Italijane, nazadnje Madžare in Nemce. Poveljnik Avstro-Ogrskih enot je bil nadvojvoda Evgen, poveljnik soške fronte pa je bil Svetozar Boroević von Bojna. Italijanski vojski pa je poveljeval grof general Luigi Cadorna. Prvi boji ob Soči so se začeli že zvečer 23. maja 1915. Italijani so imeli dve armadi. Ena je bila postavljena od Kanina do Ločnika, sestavljena je bila iz 122 bataljonov pehote, 33 eskadronov konjenice in 147 baterij topov 2. armade. Druga je bila postavljena od Ločnika do Jadranskega morja, vsebovala je 51 bataljonov pehote, 77 eskadronov konjenice in 35 baterij topov 3. armade. Avstro-ogrsko vojska je imela takrat tam le 45 bataljonov, 5 eskadrilj konjenice in 35 baterij topov. Ostale čete so šele prihajale. Avstro-ogrsko vojska se je brez boja umaknila na črto Rombon-Bovec-Tolmin-Sabotin-Gorica-Devin. Tam je čakala Italijane

in okrepitve. Italijani so prodirali počasi in previdno. Nadaljnji boji pa so se nadaljevali v dvanajstih soških bitkah.

3. Dvanajst soških bitk

1. soška bitka (23. junij - 7. julij 1915)

Italijanska vojska je želela zavzeti tolminsko in goriško mostišče ter zahodni rob Kraške planote. Odločila se je za udar proti Doberdobski planoti. Toda v bitki so le s težavo osvojili vznožje kraške planote pri Sredipolju, Romjanu in Selcu.

2. soška bitka (18. julij – 10. avgust 1915)

Osredinili so se proti goriškemu mostišču in na Kras. Italijani so večinoma napadali neuspešno, nad Kobaridom pa jim je vendarle uspelo osvojiti Batognico in poriniti Avstrijce na rezervno obrambno črto.

3. soška bitka (18. oktober – 4. november 1915)

Italijani so predvidevali napad z mostišča pri Plaveh, napad na vrh ter glavni udar na goriško mostišče, ki bi mu sledilo zavzetje Gorice. Vsi napadi so bili neuspešni.

4. soška bitka (10. november – 5. december 1915)

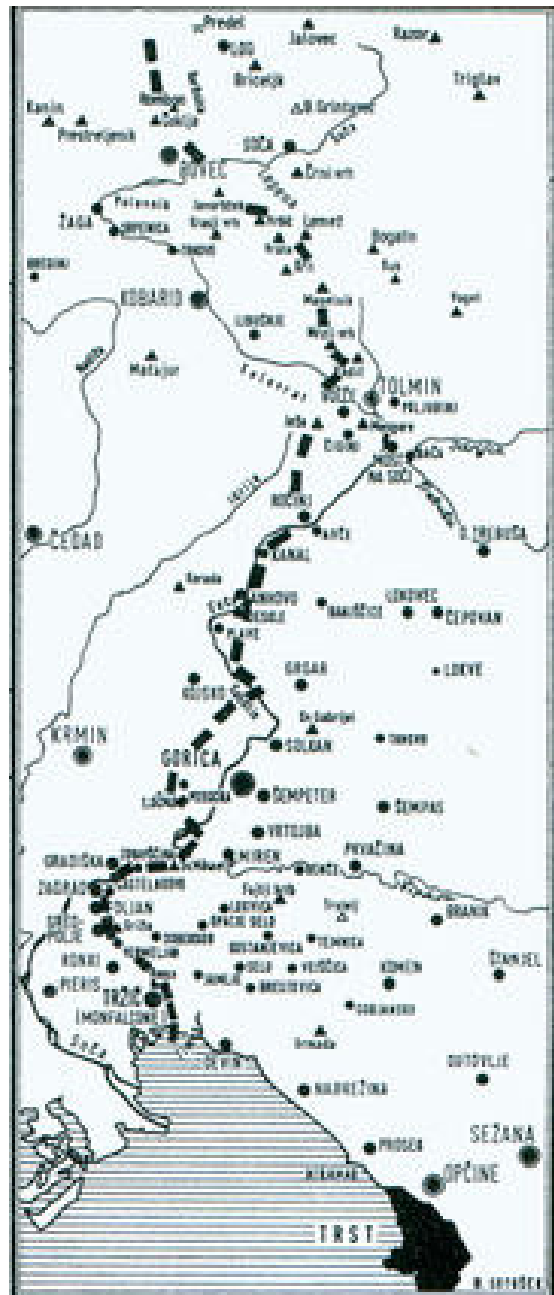
Bitka je bila omejena na odsek Plave-Vrh. Italijani so s topništvom in letalstvom sistematično rušili Gorico, na pomoč pa so priskočile tudi enote na Tolminskem, ki so napadale odsek Mrzli vrh-Vodil vrh. Tokrat je bil uspeh Italijanov neznaten: zavzeli so nekaj strelskih jarkov pri Doljah in Zagori, hrbet s cerkvijo med Oslavjem in cesto od Števerjana do Pevme, prednje jarke pri Podgori, na severozahodnem pobočju Vrha, na zahodnem robu Šmartina na Krasu.

5. soška bitka (11. marec – 16. marec 1916)

Bila je sestavljena predvsem iz lokalnih napadov. Glavna cilja sta bila Gorica in Tolmin. Toda italijanski napadi so bili večinoma neuspešni.

6. soška bitka (6. avgust – 17. avgust 1916)

Italijanska glavna cilja sta bila Gorica in Doberdobska planota. Zaradi premoči Italijanov Avstrijem ni preostalo drugega kot napadalcem prepustiti porušeno Gorico in se umakniti na pomožno obrambno črto na levem soškem bregu. V drugi fazi ofenzive so Italijani poskušali Avstrijce izriniti še z novih položajev, vendar jim ni uspelo.

V naslednjih treh bitkah se je Italijanska vojska osredotočila na rob Kraške planote, na Fajtji hrib, Trstelj in Grmado, da bi se prebili do Trsta.

7. soška bitka (14. september – 17. september)

Italijani so potisnili branilce z Mirnskega gradu in z drugih položajev ter med Lokvico in Opatjim selom.

8. soška bitka (10. oktober – 12. oktober 1916)

Italijani so potisnili branilce na drugo črto med Lokvico, Hudim logom in Lukatičem, vzhodno od Gorice pa je padel vrh Šobra.

9. soška bitka (31. oktober – 4. november 1916)

Italijansko letalstvo je bombardiralo Sežano, Dutovlje in Miramar. Branilci so obranili Fajtji hrib. Italijani so v treh bitkah prodrli za 3 do 4 kilometre na petkilometrskem pasu, toda prodor v Trst se jim ni posrečil.

10. soška bitka (12. maj – 5. junij 1917)

Italijani so znova načrtovali prodor v Trst, zasedbo Kuka (611 m), Vodice (652 m), Sv. Gore in Škabrijela (646 m), s frontalnimi napadi iz Gorice pa naj bi se prebili tudi v Vipavsko dolino. Napadali so večinoma neuspešno. Avstrijci pa so ponovno zavzeli črto Frondar–Fornazza–Vršič.

11. soška bitka (17. avgust – 15. september)

To je bila zadnja italijanska ofenziva na Soči. Italijani so pritisnili z vso močjo in dobro napadali, vendar so se kasneje zaradi nasprotnikove izčrpanosti vrnili na črto Log-Mešenjak-Hoje-Kal-Vrhovec-Madoni-Zagorje-Škabrijel. Ker so Avstrijci v nadaljnje dobro zadrževali napade so se Italijani odločili da končajo 11. ofenzivo. Teh 27 dni je trajal najbolj krvav spopad na slovenskih tleh.

12. soška bitka (24. oktober – 27. oktober 1917)

Avstrijsko-nemške priprave na 12. ofenzivo so se zaradi strahu začele že v 11. ofenzivi. Avstrijskim vojakom so priskočili na pomoč nemški, načrt poimenovan »Zvestoba v orožju«, pa je pripravil nemški general Kraft von Dellmensting. Italijanski generali so ukazali obrambo. 24. oktobra so ob 2.00 zjutraj avstrijski in nemški vojaki silovito napadli. Uporabili so bojni plin ter bliskovito skupno akcijo pehote in topništva. Italijani so jih lahko zaustavili šele pri reki Piavi, ko so jim na pomoč priskočili še drugi vojaki.

4. Prelaz Vršič

Gradnja ceste čez Vršič (1611 m) v Trento se je začela maja 1915, ko je bilo že jasno da bo Italija na bojnem polju nasprotnica Avstro-Ogrske. Za delo na gradbišču je bilo določenih 12.000 ruskih ujetnikov, ki so bili nastanjeni v barakah od Kranjske Gore do Trente. Ujetniki so bili slabo oblečeni, pestile so jih mnogovrstne bolezni in izčrpanost, zato jih je veliko umrlo, pa tudi avstrijski stražarji so z njimi grdo ravnali. Cesta naj bi se rabila za oskrbo ranjencev, poimenovana pa naj bi bila po nadvojvodi Evghenu. Cesta je bila prevozna že od konca leta 1915, vso zimo 1915-1916 pa so Rusi gradili celo protilavinske stebre, ki naj bi cesto zavarovali pred plazovi. Zaradi hude zime pa se s pobočja Mojstrovke udrl plaz, ki je pod seboj pokopal 110 ruskih vojnih ujetnikov in 6 ali 7 stražarjev. V spomin nanje je bila ob cesti zgrajena Ruska kapelica.

Poleg prelaza Vršič pa sta obe strani zgradili tudi veliko mulatjer, žičnic, vojaških prog, vodovodov, vodnih zbiralnikov (na Krasu je primanjkovalo vode), letališč, skladišč, vodnih taborov, izkopalni kaverne, itd.

5. Zahodna fronta

Nemci uspešno hitro prodrejo, vendar le do reke Marne. V Parizu nastane panika. Toda septembra 1914 se fronta na Marni ustavi in od takrat se v bistvu do leta 1918 ne premakne, vendar pa se število mrtvih in ranjenih povečuje. 1.000.000 mrtvih samo v 300 dnevni bitki za Vardon in ob reki Somma. Posledica velikih izgub je propad morale in posledično dezerterstvo. Na francoski strani pride general Petien in ustanovi naglo sodišče dezerterm. 1917 - "Na zahodu nič novega". Preboj šele poleti 1918, ko pride do preobrata na fronti zaradi vključitve ZDA.

5. Žrtve in vojna škoda

Življenje ob Soči se je ljudem že z začetkom vojne leta 1914 korenito spremenilo. Zaradi bližine fronte sta obe strani izpraznile bližnje vasi. Avstrijske oblasti so izselile okoli 80.000 Slovencev iz Goriške in Posočja, italijanske zasedbe so izgnale med 10.000 in 12.000 Slovencev. Okoli 5000 Slovencev se je zbralo v Brucku na Litvi in tam dočakalo konec vojne. Slovenski begunci, ki so jih Italijani pregnali v Italijo so živeli v begunskih domovih. Vračati so se začeli oktobra 1917, večina pa po končani vojni leta 1919.

Monumentalno stopnišče do kostnice na Sredipolju

V soških bitkah je padlo preko 300.000 vojakov, ki so jih pokopali v kostnicah in vojnih pokopališčih (nekateri so ohranjene še danes).

Poleg vojnih žrtev pa je bilo še veliko civilnih žrtev, mednje sodijo tudi žrtve, ki so umrli v begunskih taborih. Veliko ljudi je umrlo tudi zaradi bolezni (kolera), ki jih je prinesla vojska. Uničenih in poškodovanih je bilo veliko hiš, mostov in kulturne dediščine. Posledice so bile tudi uničeno in zastrupljeno naravno okolje.

V spomin na največjo gorsko bitko v vsej vojaški zgodovini, na prvo bliskovito vojno v zgodovini vojn in najuspešnejši preboj v 1. svetovni vojni, je bil 20. oktobra 1990 v Kobaridu odprt *Muzej 1. svetovne vojne*. Muzejska zbirka je postavljena v prostorih Mašerovega kmečkega dvorca iz 18. stoletja, ki je bil kulturno in politično zbirališče Kobaridcev od srede 19. stoletja dalje.

Leta 1938, torej v času fašizma, so Italijani zgradili na *Gradiču* okoli cerkve svetega Antona kostnico v prvi svetovni vojni padlih italijanskih vojakov. Med vojno in po njej je bilo zgrajenih v spomin na padle vojake različnih narodov, ver in stanov veliko spomenikov in spominskih objektov.

6. Seznam žrtev 1. svetovne vojne v župniji Sv. Pavel Prebold

Na bojnem polju je pustilo življenje veliko število mladeničev in mož iz župnije Sv. Pavel. Od mnogih se ne ve niti kraj niti čas njihove junaške smrti. Mnogo jih je prišlo v Rusko, Srbsko ali Italijansko ujetništvo in so se po dolgem času zopet vrnil domov. O smrti spodaj navedenih borcev pa poročajo zapisi iz župnijske kronike.

Iz Prebolda:

- **Stuper Alojz**, samski posestnik v Št. Pavlu št. 23, rojen 9. 5. 1881, poddesetnik pri domobranskem pešpolku št. 26, se je vojskoval v Galiciji, kjer je zbolel in bil v raznih bolnicah Krakovo, Baden pri Dunaju, v Celju v novi gimnaziji, kjer je umrl na jetiki 13. 4. 1915. bil je pripeljan v St. Pavel in bil pokopan na domačem pokopališču 15. 4. 1915.
- **Cigler Franc**, kmečki sin v Št. Pavlu št. 42, rojen 29. 12. 1893 na Gomilskem, je padel na Italijanskem bojišču 9. 11. 1917 in je pokopan pri mestu Langarone.
- **Dobriha Albin**, kmečki sin v Št. Pavlu št. 57, rojen 23. 1. 1895, je padel na Doberdodu.

Iz Kaplje vasi:

- **Svet Franc**, oženjen posestnik iz Kaplje vasi št. 32, rojen 9. 3. 1885, vojak pri sanitetnem oddelku pešpolka št. 87, je padel 10. 9. 1914 pri Kamenbrodu v Galiciji junaške smrti (Časopis »Tedenske slike« je prinesel to vest s prispevkom, da je padel s Št. Pavelsko farovško kobilu vred. Za mrtvega proglašen od okrožne sodnije Celje 4. 3. 1920.
- **Skok Ivan**, kmečki sin v Kaplji vasi št. 3, rojen 4. 8. 1885, pionir pri 5. Komp., je umrl na pljučnici v bolnici v Ostravi 25. 1. 1915.
- **Cizej Viktor**, kmečki sin v Kaplji vasi št. 15, rojen 3. 9. 1890, prostak pri 85. pešpolku 2. Komp., je padel 18. 2. 1915 pri Lipna.
- **Mohor Ciril**, kmečki sin v Kaplji vasi št. 28, rojen 3. 7. 1892, je padel 2. 6. 1915 zadet od šrapnela v trebuh in je pokopan na vojaškem pokopališču Gališkega mesta Delatyn zahodno od Kolomeje.
- **Kotnik Anton**, oženjen posestnik v Kaplji vasi št. 50, rojen 23. 5. 1875, je bil na Krnu 14. 1. 1917 zadet od sovražne granate in bil drugi dan pokopan na vojaškem pokopališču.
- **Ocvirk Peter**, kmečki sin v Kaplji vasi št. 22, rojen 29. 6. 1897, je prišel od vojakov bolan na mrzlici in umrl doma 30. 11. 1918.

Iz Sv. Lovrenca:

- **Wolmut Franc**, oženjen delavec na Nemškem, rojen 3. 9. 1884 v Sv. Lovrencu št. 41, prostak pri 26. domobranskem pešpolku, je umrl 16. 11. 1914 v rezervni bolnici št. 1 v Lembergu na pljučnici in bil 17. 11. 1914 pokopan na tamkajšnjem vojaškem pokopališču.
- **Zaveršnik Blaž**, oženjen posestnik v Sv. Lovrencu št. 39, rojen 31. 1. 1881, je prišel na gorenjsko kot kolera sumljiv in je umrl 5. 9. 1915 v neki bolnici.
- **Vedenik Franc**, kmečki sin v Sv. Lovrencu št. 1, četovodja pri 26. domobranskem pešpolku, je bil leta 1915 ranjen v roko pri Grodeku, meseca septembra 1915 je dobil 1 leto dopusta, a je umrl doma na jetiki dne 17. 7. 1916 in bil pokopan na domačem pokopališču.
- **Marinc Blaž**, oženjen posestnik v Sv. Lovrencu št. 40, rojen 2. 2. 1866, je umrl v Tridentu v rezervni bolnici dne 12. 2. 1917.
- **Kisovar Franc**, oženjen posestnik pri sv. Lovrencu št. 41, rojen 23. 11. 1883, je umrl na dopustu doma 6. 9. 1917 na griži.
- **Žličar Ivan** kmečki sin v Sv. Lovrencu št. 19, rojen 15. 12. 1894, je padel na tirolski fronti dne 12. 12. 1917.
- **Žličar Ivan**, kmečki sin v Sv. Lovrencu št. 45, rojen 18. 11. 1894, je padel 27. 1. 1915 v Karpatih.
- **Kupec Albin**, rojen leta 1895, je padel avgusta 1915 na Doberdodu.
- **Cijan Janez**, rojen leta 1892, je padel v Galiciji leta 1914.

Iz Male Reke:

- **Ahac Alojz**, kmečki sin v Mali Reki št. 85, rojen 19. 4. 1892, je bil ranjen na severnem bojišču in je umrl v garnizijski bolnici v Temišvaru na Ogrskem, kjer je bil pokopan 5. 12. 1914. On je bil prvi, o katerega smrti se je poročalo domačim.
- **Senčar Štefan** (rojen 26.12.1883) je padel 12.6.1916.
- **Svet Franc**, oženjen posestnik v Mali Reki št. 79, rojen 18. 11. 1875, je umrl v bolnici v Juomostu dne 5. 11. 1916 in bil tam pokopan 7. 11. 1916.
- **Svet Mihael**, oženjen posestnik v Mali Reki št. 89, rojen 18. 9. 1877, je padel 2. 1. 1917 in bil drugi dan pokopan pri Sv. Nikolo okraj Rovereto na Tirolskem.

Iz Dolenje vasi:

- **Vedenik Martin**, kmečki sin v Dolenji vasi št. 29, rojen 11. 11. 1887, prostak pri 4. dom. infaut. polku, je bil ujet 7. 10. 1914 pri Novo Miasto in je umrl 22. 1. 1915 Ortslandesspital v Boborov gubernija Woronesch na Ruskem.
- **Lešer Janez**, oženjen poljski delavec v Dolenji vasi št. 27, rojen 7. 12. 1887 v Grižah, je padel 9. 8. 1815 v Galiciji.
- **Pečovnik Franc**, samski tovarniški delavec v Dolenji vasi št. 1, rojen 28. 7. 1887, je padel 18. 11. 1917 vsled strela v trebuh na južnem bojišču.
- **Platner Alojz**, oženjen posestnik v Dolenji vasi št. 17, rojen 18. 6. 1870, je padel na južnem bojišču leta 1917.
- **Vasle Anton**, oženjen posestnik v Dolenji vasi št. 3, rojen 20. 11. 1882, je bil topničar pri 87. pešpolku in je padel na južnem bojišču 2 km vzhodno od Selo 25. 10. 1917.
- **Randl Ludvik**, kmečki sin v Dolenji vasi št. 11, rojen 2. 8. 1894, je umrl na poti domov dne 13. 11. 1918 zaradi pljučnice.

Iz Šešč:

- **Siter Edvard**, kmečki sin iz Šešč št. 24, rojen 6. 10. 1889, infaut. pri 26. dom. pešpolku, je umrl na vročinski bolezn v Kašau na Ogrskem (Epidemiespital) 17. 11. 1915.
- **Žgank Valentin**, kmečki sin iz Šešč št. 26, rojen 12. 2. 1894, pešec pri 87. pešpolku, je dne 16. 2. 1916 ob 14.30 padel kot junak na Doberdodu.
- **Kočevar Filip**, oženjen čevljar v Šeščah št. 38, oče 9 otrok, rojen 5. 7. 1878, je padel zadet v prsa 5. 7. 1916 v Galiciji.
- **Cvikl Janez**, oženjen posestnik v Šeščah št. 14, rojen 15. 6. 1866, je umrl 17. 2. 1917 na pljučnem vnetju v rezervni bolnici v Leobenu na gornje-štajerskem.
- **Vede Anton**, oženjen posestnik v Šeščah št. 56, rojen 6. 1. 1876, je prišel iz fronte kot vojak delat v rudokop v Griže in se je tam 22. 5. 1917 smrtno ponesrečil.
- **Žgank Janez**, oženjen posestnik v Šeščah št. 39, rojen 13. 5. 1868, čevljar pri 26. domobranskem pešpolku, je umrl v Kremsier 29. 5. 1917.
- **Cestnik Anton**, kmečki sin v Šeščah št. 36, rojen 20. 5. 1897, je umrl na jetiki v garnizijski bolnici v Zagrebu in bil tam pokopan 26. 5. 1918.

Iz Matk:

- **Uplaznik Janez**, kmečki sin v Sv. Magdaleni št. 26, rojen 12. 11. 1892, je umrl 20. 2. 1915 v bolnici Bartfa na Ogrskem in bil pokopan na pokopališču sv. Ane ob cesti proti Zborovo. (naznanilo vojnega kurata Franca Zagorščak)
- **Petek Martin**, oženjen rudar na Nemškem, rojen 21. 10. 1889 v Sv. Magdaleni št. 18, poddesetnik pri 26. domobranskem pešpolku, je padel 7. 11. 1915 na Doberdobo. Odlikovan s srebrno hrabr. svetinjo II. razreda, katero so poslali po njegovi smrti ženi.
- **Krašovec Janez**, oženjen rudar na Nemškem, rojen 26. 8. 1882 v Sv. Magdaleni št. 54, poddesetnik pri 26. dom. pešpolku, je padel 28. 12. 1915 na Doberdobo in bil pokopan na vojaškem pokopališču.
- **Kisovar Filip**, oženjen rudar na Nemškem, rojen 21. 4. 1889 v Sv. Magdaleni št. 46, je umrl na koleri v ruskem ujetništvu.
- **Kisovar Jožef**, kmečki sin v Sv. Magdaleni št. 46, rojen 29. 2. 1892, je padel pri Podgora na južnem bojišču in bil tam pokopan 26. 12. 1916.
- **Weiß Jakob**, rejenc pri Sv. Magdaleni št. 32, rojen 16. 7. 1894 v Ljubljani, je padel 6. 6. 1916 na gori Boseon na Italijanskem in bil pokopan na vojaškem pokopališču ob cesti 15 minut južno od trga Kanove.
- **Uplaznik Franc**, oženjen kmet v Sv. Magdaleni št. 43, rojen 28. 1. 1879, je umrl v Celju, v domobranski vojašnici 30. 1. 1917 in bil pokopan na mestnem pokopališču.
- **Uplaznik Alojz**, kmečki sin v Sv. Magdaleni št. 59, rojen 31. 5. 1893, je padel 17. 6. 1917 na italijanskem bojišču. Odlikovan je bil s srebrno svetinjo II. vrste, katera je bila poslana njegovi materi.
- **Breznikar Jakob**, oženjen posestnik v Sv. Magdaleni št. 38, rojen 16. 6. 1878, je prišel bolehen na 4-tedenski dopust, pozvan zopet k vojakom, v boleznini je umrl doma na pljučnem vnetju 28. 4. 1918.

Iz Latkove vasi:

- **Sadnik Emil**, veleposestnika sin v Latkovi vasi št. 50, rojen 18. 10. 1891, je bil poklican k vojakom v Celje, a se mu je vsled domotožja omračil um in je umrl v Feldhofu pri Gradcu 13. 1. 1918.
- **Godec Janez**, kmečki sin v Latkovi vasi št. 53, rojen 14. 8. 1893, je umrl dne 19. 9. 1918 na malariji v Trstu, v rezervni bolnišnici Jičin.
- **Čobal Anton**, posestnik v Latkovi vasi št. 61, rojen 9. 1. 1887, je padel 9. 8. 1917 v Karpatih.
- **Rojnik Anton**, rojen leta 1890, je padel v Karpatih leta 1915.

Za mrtve proglašeni iz okrožne sodnije v Celju:

- **Sitar Ferdinand**, rojen 29.6.1881 v Sv. Lovrencu, proglašen za mrtvega dne 5. 6. 1920.
- **Rezar Anton**, rojen 15. 1. 1890 v Dolenji vasi, proglašen za mrtvega dne 22. 6. 1920.
- **Svetko Ivan**, rojen 9. 8. 1887 v Kaplji vasi, proglašen za mrtvega dne 11. 2. 1921.
- **Matko Janez**, rojen 15. 5. 1872 Latkovi vasi, proglašen za mrtvega dne 11. 2. 1921.
- **Hribar Franc**, rojen 27. 11. 1871 v Sv. Magdaleni, proglašen za mrtvega dne 3. 6. 1921.
- **Cijan Ivan**, rojen 17. 2. 1892 v Sv. Lovrencu, proglašen za mrtvega dne 1. 3. 1919.
- **Krajnc Valentin**, rojen 8. 2. 1882 v Kaplji vasi, proglašen za mrtvega dne 1. 3. 1919.
- **Primozer Franc**, rojen 1. 4. 1889 v Sv. Lovrencu, proglašen za mrtvega dne 1. 3. 1919.

Žrtve, katerih imena ni mogoče najti v župnijski kroniki:

- **Ahac Miha**
- **Ahac Franc**
- **Cestnik Pavel**
- **Goršek Franc**
- **Goršek Valentin**
- **Matko August**
- **Matko Franc**
- **Malis Karol**
- **Ocvirk Alojz**
- **Pečovnik Karol**
- **Poznič Anton**
- **Praznik Ivan**
- **Rančigaj Jakob**
- **Rančigaj Karol**
- **Razpotnik Anton**
- **Rojnik Alojz**
- **Uplaznik Martin**
- **Zaveršnik Ivan**
- **Zaveršnik Jakob**

7. Heroji župnije Sv. Pavel Prebold

- Franc Svet

Dne 10. septembra 1915 je padel pri Kamenbrodu v Galiciji kot junak za cesarja in domovino Franc Svet p.d. Koranda, posestnik v Kaplji vasi pri Preboldu. Pokojni je bil šele 29 let star. Bil je edinec in je imel mlado ženo ter dva sinova. Kot gospodar je bil skrben, varčen in marljiv, da je splošno užival spoštovanje. Čeprav tako mlad, je bil že tudi odbornik v občinskem odboru občine Prebold. Služil je v domačem 87. pešpolku pri 9. stotnji. Na bojnem polju je bil dodeljen saniteti, ter je spremljal tudi padlega zdravnika Petka z župnijsko kobilo. Padel je zaradi granate.

- Ivan Uplaznik

V bitki na severnem bojišču je bil februarja 1915 težko ranjen, Ivan Uplaznik, sin dobrega posestnika iz Matk. Služil je pri 87. pešpolku. Ob času mobilizacije je pohitel k svojemu polku, s katerim je potem odrinil na severno bojišče. Od začetka vojne do sredi meseca februarja se je hrabro bojeval za svojo domovino v večkratnih bitkah na severnem bojišču, dokler ni bil tako težko ranjen na nogi, da ni mogel več hoditi. Težko ranjenega so pripeljali v bolnišnico v Bardijov (Bartfa) na Slovaško-Ogrsko, kjer je že dan kasneje, 20. februarja, umrl. Ivan je bil nadarjen in povsod spoštovan mladenič.

8. Osnovna šola Prebold med 1. svetovno vojno

Med 1. svetovno vojno je ostala šola nepoškodovana, trpel pa je pouk, ker so bili nekateri učitelji vpoklicani v vojsko. Med vožnjo je delovala šolska kuhinja, kjer se je nasitilo mnogo otrok. Za hrano so poskrbele premožnejše družine (Zanier, Pikl, graščina).

Kot je znano je bila med 1. svetovno vojno huda lakota. Kronist navaja, da je pouk potekal v slovenskem jeziku, nemški jezik pa je bil le šolski predmet. Ta čas sta poučevala Gustav Šilih, znan pedagog in Fran Roš, pesnik in pisatelj Savinjske doline.

Po koncu vojne in ob nastanku Kraljevine Jugoslavije je viden hiter razvoj v šolstvu. Učenje nemščine so opustili in otroci so se začeli učiti cirilico in srbohrvaščino. Z nastankom Kraljevine Jugoslavije so tudi navodila za šolo prihajala iz Beograda. Razni obrazci so bili tiskani v cirilici.

9. Tekstilna tovarna Prebold med 1. svetovno vojno

Večina tovarniških delavcev je moralo v vojno. Pesem avtomatskih statev je začela zamirati. Kmalu je zmanjkalo bombaža in za silo so si pomagali s papirnato prejo.

10. Slovenski branitelji severne meje – 87. pešpolk

K častnemu priimku III. kora, ki ga kličejo "Železni kor", je mnogo pripomogel celjski 87. pešpolk. Od sredine meseca avgusta 1914 je stal ta vrli polk junaških Štajercev vedno in povsod v ospredju naše armade. Na bojiščih vzhodni in zahodno Lvova in Przemysla se je odlikoval, prebil je slavno vse boje v zahodni Galiciji ter se kasneje bojeval v Karpatih. Leta 1918 je bil na Pijavi. Med neuspelo ofenzivo 17. junija 1918, je napadel pri Lampolu in do večera dosegel Campologno. Listi iz Berlina, Dunaja in Budimpešte so bili polni hvale o polku. Nemški in Madžarski vojni poročevalci so poročali o velikih in slavnih činih naših mož in fantov. Novembra 1918 je iz 87. pešpolka nastal Celjski polk nove slovenske vojske.

Viri in literatura

- Časopis: TEDENSKE SLIKE (1915)
- Janez J. Švajncar: Svetovna vojna 1914 – 1918
- Anči Skok: V ogledalu časa: Zgodovinski oris osnovne šole Prebold
- Dr. Ivan Dolinar: Zgodovina Latkove vasi
- Dr. Ivan Dolinar: Pogled v preteklost vasi Sv. Lovrenc v Savinjski dolini
- Dr. Ivan Dolinar: Zgodovina Župnije Sv. Pavel Prebold
- Župnijska kronika Sv. Pavel Prebold
- Internet